

21. Ranunculaceae

Örter, sällan vedartade rankor. Blad vanl strödda, ibland motsatta, vanl utan stipler; skiva hel, flikig el sammansatt, ofta handnerviga. Blmr 2-könade, radiärsymmetriska el zygomorfa; blombotten kupig - långsträckt; hylle i 1 krans, kronlik, el i 2 kransar, foder och krona olika, yttre kransen (fodret) ofta kronlik; vid kronbladens bas vanl nektargrop el nektarsporre el hyllets inre krans (krona) omvandlats helt till nektarblad. Ibland har yttre ståndare omvandlats till nektarblad. Ståndare flerbladig, pistill fler- el 1-bladig, vanl fribladig. Frukt flerfröig kapsel, smånöt el sällan bär. Kapselns och smånötens längdmått innefattar ej uddlängden.

1	Stjälk rankaktig; blad motsatta	9. Clematis
1	Stjälk ej rankaktig; blad strödda el i bladrosett	2
2(1)	Blmr zygomorfa	3
2	Blmr radiärsymmetriska	5
3(2)	Blmr skenbart utan sporre (nektarsporrar göms i hjälmlika hyllebladet)	4. Aconitum
3	Blmr med sporre	4
4(3)	Bladskiva 3-5-delade; kapslar minst 2	5. Delphinium
4	Bladskiva 3-5 djupt delade; kapsel 1	6. Consolida
5(2)	Blmr med 5 sporrar	12. Aquilegia
5	Blmr saknar sporre	6
6(5)	Blommande stjälk bladlös el från rotblad tydligt avvikande blad; blmr ensamma	7
6	På blommande stjälk vanl blad lika rotblad; blmr i blomst el ensamma	9
7(6)	Blad jämbreda, närmast trådlika	11. Myosurus
7	Blad breda, flikiga el sammansatta	8
8 (7)	Bladskiva 3-delad el parbladig, flikar sammansatta	8a
8	Bladskiva 3-kluven, flikar hela	8. Hepatica
8a (8)	Blombärande stjälkrotblad bildar krans, sammanväxta vid basen och fliklösa	7B. Pulsatilla
8a	Blombärande stjälkrotblad med kort skaft el utan	8b
8b (8a)	Stjälk grenad, stjälkblad skaftlösa	7C. Anemonidium
8b	Stjälk ogrenad, stjälkblad kortskaftade	7A. Anemone
9(6)	Blmr små, ståndarna längre än hyllebladen; bladskiva parbladig el sammansatt fingerbladig	10
9	Blmr stora el små, ståndarna kortare än hyllebladen; bladskiva hel el handflikig, sällan parbladig	11
10(9)	Frukt bär; blomst tät klase	2. Actaea
10	Frukt smånöt; blomst kvastlik el gles klase	13. Thalicttrum
11(9)	Stjälkblad 3 i krans; hylle kronlik	7. Anemone
11	Stjälkblad strödda; hylle kronlik el krona och foder olika	12
12(11)	Krona och foder olika; frukt smånöt	10. Ranunculus
12	Hylle kronlik; frukt kapsel	13
13(12)	Bladskiva flikig	1. Trollius
13	Bladskiva hel, tandad	3. Caitha

1. Trollius

1. *T. europaeus* - smörbollor, bullerblomster
Flerårig, upprätt rotstock; 30-60 cm; kal. Stjälk upprätt, ofta ogrenad. Rotblad långskaftade, gamla skaft kvarstår fibriga vid stjälkbasen; skiva 7-15 cm bred, något bredare än sin längd, vanl 5-delade el djupt 5-delade, flikar 3-6-kluvna - tandade. Stjälkblad mera kortskaftade, skiva mindre flikig och med smalare flikar; övre blad skaftlösa. Blmr ensamma el blomst 2- el 3-bl knippe. Blmr 2-5 cm breda, plattat klotformiga; foderblad (ca 10) lika kronblad, 15-25 mm, kupiga, klargula, ca liklånga med ståndarna; kronblad (ca 10) platta, smala nektarblad. Kapslar fåtaliga, 7-10 mm, udd över 1 mm. V-VII. I lundar, lund- och sumpskogar, översvämmade buskage

och ängar, i fjällen på ängar och snöytor; även som prydnadsväxt och odlingsflykting. + Lapplands landskaosblomma.

2. Actaea

Fleråriga, kala örter. Rotstock kort, sned, förvedad. Stjälk upp-rätt, vid basen 3 el 4 fjäll. Rotblad stora, långskaftade, skiva triangulär, sammansatt, småblad tandade; stjälkblad (1-3) mindre, mindre sammansatta, kortskaftade. Blomst tät, upprätt klase (ibland 2 el 3 klasar), nedtill ofta ett par ensamma blmr. Blmr små, vita-rödaktiga; foderblad 3-5, kronblad 0-4, båda kortare än ståndarna, snart avfallande. Frukt flerfröigt bär.

1 Bär svart; bladskiva vanl 3 ggr fingerbladig, småblad rätt trubbiga
1.

spicata

1 Bär rött; bladskiva vanl 4-5 ggr fingerbladig, småblad rätt spetsiga
2 2 (1) Blst cylindrisk; nedre fruktskaft 7-10(-20)
mm, övre 3-5 mm; bär
under 10 mm 2.

erythrocarpa

2 Blst äggformig; nedre fruktskaft 10-23 mm, övre 8-10 mm; bär 10-14
mm

3.

rubra

1. A. spicata - trolldruva

30-60 cm. Rotblad upp till 40 cm breda, bredare än sin längd, vanl 3 ggr fingerbladiga, ganska mörkgröna; småblad (brett) ovala, tänder ganska korta; ändsmåbladet rätt stort, vanl hjärtformig el trubbig bas, mittflik något längre än sidoflikarna, uddtanden något längre än sidotänderna. Blmr doftar svagt. Kronblad vanl 4. Bär 12-14 mm, mogna svarta. VI. I fuktiga och rätt torra lundar, främst på slänter med klippgrund; i norr kalkgynnad. +

2. A. erythrocarpa - röd trolldruva

Lik A. spicata, men vanl lägre; bladskiva vanl 4-5 ggr fingerbladig, ljusare, främst på hösten gulgrön; småblad mindre, smalare, spetsigare; ändsmåbladet vanl med trubbig el spetsig bas, mittflik tydligt längre än sidoflikar och uddtanden tydligt längre än sidotänderna; blst cylindrisk; bl doftar ej; kronblad 0-2; fruktskaft ganska tunna, nedre 7-10(-20) mm, övre 3-5 mm; bär under 10 mm, mogen röd; frön 2,5-3 mm. VI. Rätt torra lundar och i början av bergsbranter; kalkgynnad. +

3.A rubra - amerikansk trolldruva

Lik A. erythrocarpa, men blomigare och robustare; blst äggformig; fruktskaft tunna, nedre 10-23 mm, övre 8-10 mm; bär 10-14 mm; frön 3-3,5 mm VI. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest el -flykting i lundar och vägrenar.
Nordamerika.+

A. erythrocarpa * spicata

Bär svartröda, missbildade; frön utvecklas ej i allmänhet.

3. Caltha

1. C. palustris - kalvleka, kabbleka

Flerårig; 15-50 cm; kal. Stjälk ihålig. Bladskiva vanl tandad; rotblad tämligen långskaftade, skiva rundad; stjälkblad kortskaftade, skiva vanl njurformig. Hylleblad (vanl 5) kronbladlika, gula, ibland på utsidan grönaktiga. Kapslar fåtaliga, 3-19 mm; udd 0,5-2 mm. +

1a. ssp. palustris - kalvleka, kabbleka

Stjälk tjock, upprätt el halvt nedliggande, rotslår ej från lederna. Blad kortskaftade, skiva rätt stor, tjock. Blmr 2-7(-15); kronblad 15-25 mm, mörkgula. Kapsel 7-19 mm. V-VI. På stränder, vid tjärnar, i diken, våta ängar, starrbeväxta sumpskogar, fuktiga lundsänkor.

1b.ssp. radicans - revkalvleka, revkabbleka

Stjälk vanl smal, slak el halvt nedliggande, rotslår från lederna. Blad långskaftade, skiva rätt liten, ofta tunn. Blmr 1-3(-5), kronblad 9-16(-20) mm, ljusgula. Kapslar 3-13 mm. VI-VIII. Vid bäckar, strömdrag, källor, fjällsvackor; ofta undervattensväxt.

4. Aconitum

Fleråriga, stora, uppräta örter med kraftiga stjälkar. Rotstock knölig. Rotblad långskaftade, skiva djupt 3-5-delad - 3-fingrad, flikar el småblad vanl upprepat flikiga; stjälkblad kortskaftade, övre utan skaft. Blomst svlutad klase el sammansatt klase. Blmr stora, zygomorfa; foder kronlikt, 5-bladig; kronblad omvandlade till nektarblad, 2 övre nektarsporrar inneslutna i det hjälmlika foder-bladet, övriga rätt små el saknas. Kapslar vanl 3.

1	Hjälmformigt hylleblad vanl över 3 ggr högre än bred, nektar-
sporre med vriden spets; bladflikar med stora tänder	1. lycoctonum
1	Hjälmformigt hylleblads höjd tydligt under 2 ggr bredden, nektar-
sporre rak, bladskivans flikar el småblad delade - djupt delade	2
2(1)	Stjälkens övre del och blomst kala	2.*stoerkianum
2	Stjälkens övre del och blomst tätt med korta hår	3. napellus

1.A. lycoctonum ssp. septentrionale

100-200 cm; stjälk klibbigt hårig. Blad håriga, skiva upp till 40 cm, 3-5-delad el djupt -delad, flikar med stora och vassa tänder. Klase 20-50 cm, ogrenad el grenad, tämligen tät; blmr blå; hjälmlikt foderblad 15-25 * 3-8 mm, vanl högre än 3 ggr sin bredd; nektarsporre med vriden spets. Kapslar (3) 11-17 mm; frön ca 3 mm. VI-VII. I lundar, på lundängars och sankalundskogars kanter; sällan produktiv och ställvis odlingsflykting. ++ Fridlyst.

2. A. * stoerkianum - brokig stormhatt

80-150 cm; stjälkens övre del kal. Bladskiva 3-fingrad, småblad ganska smala, 2-3-delade och tandade. Klase närmast alltid grenad, tämligen gles, kal; blomskäft vanl längre än bl; blmr blå el blå och vitbrokiga; hjälmlikt foderblad 11-20 * 12-20 mm, lika hög som bred el något högre än sin bredd, kanterna med få undantag kala; nektarsporre rak. Kapslar vanl 3, ibland 4 el 5, alla svagt utvecklade, utan frön. VII-IX. Allmän gammal prydnadsväxt; någon gång odlingsrest el -flykting. Mellaneuropa. ++

3. A. napellus - stormhatt

Lik A. * stoerkianum. Men stjälkens övre del täthårig; småblad vanl smalare, djupare flikade; klase ogrenad el vid basen något grenad, ganska tät, tätt korthårig; blomskäft vanl kortare än bl, håriga; blmr violettblå, hjälmlikt foderblad 9-14 * 11-18 mm, något bredare än sin höjd, hårig. Kapslar (3) ca 17 mm; frön ca 5 mm. VI-IX. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest och -flykting i skogsdungar, tippar och vägrenar. Västeuropa. ++

5. Delphinium

1. D. elatum - stor riddarsporre

Flerårig; 50-170 cm. Stjälk upprätt, kal el överdel njuggt hårig. Blad längs stjälken, stora; skiva med hjärtlik bas, 3-5-delad; flikar tämligen

breda, upprepat flikiga-tandade. Blomst klaselik, ogrenad el grenad, gles. Blmr zygomorfa, 1,5-3 cm breda; foder 5-bladigt, kronlikt, blått, övre foderblad med sporre, sporre 12-20 mm; krona 4-bladig, kronblad längre än foderbladen, 2 övre nektarblad och deras gemensamma sporre innesluts i foderbladets sporre, 2 nedre ej nektarblad, klo (kronbladets smala basdel) lång och smal, skiva rundad, vanl svartaktig-blå. Kapslar 3, 14-20 mm. VII-VIII. Allmän prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting på tappar och i gårdars skogsbyn. Europa. +

6. Consolida

1-åriga örter. Stjälk upprätt, vanl hårig. Nedre stjälkblad långskaftade, övre närmast skaftlösa, skiva djupt 3-5-delad, upprepat smalflikig. Blomst gles, klaselik, blmr förblad vid basen sammanväxta med blomskaftet. Bl zygomorfa; foder kronlik, 5-bladig, övre foderbladets sporre lång; kronblad 1, dess skiva 3-flikig, nektarsporre innesluten i foderbladets sporre. Kapslar 1.

1	Stift och kapsel håriga; sporre under 12 mm	1. orientalis
1	Stift och vanl även kapsel kala; sporre över 12 mm	2. regalis

1. C. orientalis - sommarriddarsporre

20-60 cm. Stjälk ogrenad el njuggt grenad, åtminstone överdelen i någon mån med utstående hår. Blomst rätt smal, flerblommig klase; nedre bl stödblad flikiga, övre hela; förblad när vanl upp till blombotten el över den. Blmr 2-3 cm breda, purpuröda; foderbladets sporre 6-12 mm; pistillens stift hårigt. Kapsel 20-25 mm, hårig, avsmalnar ensidigt tvärt mot kort udd; frön rödbruna. VII-VIII. Vid kvarnar, hamnar och tappar; även som prydnadsväxt. Sydeuropa. +

2. C. regalis - riddarsporre

20-50(-80) cm. Stjälkens överdel nedåt medhårs, ibland utstående hårig. Blomst rätt bred, njuggt med bl; även nedre bl stödblad vanl hela; förblad när ej upp till blombotten. Blmr 18-35 mm breda, blåa-purpurskimrande, ofta svagt brokiga, foderbladens sporre 15-25 mm; pistillstiftet kalt. Frön svarta.

2a. ssp. regalis

Tämligen njuggt grenad. Blomst ganska tät; foderblad 11-20 mm, vanl violettblå. Kapsel vanl 10-15 mm, kal. VI-VIII(-X). Sädesåkrar, närmast utrotad; tillfälligt vid järnvägar, kvarnar, hamnar och tappar. Europa.

2b. ssp. paniculata

Stor, rikligt grenad. Blomst gles; foderblad 8-12 mm, mörkblåa-violetttröda. Kapsel 6-10 mm, kal el ibland gleshårig. VII-VIII. Vid kvarnar och hamnar. Sydöstra Europa.

7. Anomone

Fleråriga örter; rotstock lång och krypande el lort, upprätt. Stjälk upprätt, vanl ogrenad. Rotblad från rotstocken ensamma el i grupp om några el som basrosett, skaft långt, skiva djupt 3-delad - 3-fingrad, småblad el flikar vanl upprepat handflikiga. Stjälkblad (högblad) vanl i 3-bladig krans, kortskaftade el skaftlösa, skiva lik rotblad, men vanl mindre, el stjälkblad flikiga, ombildade till skyddskrans med gemensam bas. Blmr vanl ensamma i stjälktoppen; skaft långt. Hylle kronlik, 5-14-bladig. Frukt smånöt, udd kort och vanl kal el märkbart lång och fjäderlikt hårig. [Släktet delas i tre släkten 7A. Anemone (arter 1-3 och 5), 7B.

Pulsatilla (arter 6-8), 7C. Anemonidium (art 4).]

7A. Anemone

1. Stjälk, blad- och blomskaft täthåriga; rotstock upprätt; blmr över
4 cm bredd 4.

sylvestris

1 Växten glest korthårig - kal; rotstock vågrät; blmr under 4 cm bredd
2

2 (1) Småblad hela, sågkantade 2.
trifolia

2 Småblad flikiga - stortandade

3

3 (2) Hylleblad vita; småblad rätt breda, stjälkbladsskaft ganska långa
1.

nemerosa

3 Hylleblad gula; småblad ganska smala, stjälkbladsskaft korta
3.

ranunculoides

1. A. nemorosa - vitsippa

8-30 cm. Rotstock krypande, brun. Stjälk gleshårig-kal. Vissnar tidigt, långskaftade rotblad 1 el 2; skiva upp till 15 cm bred, djupt 3-delad, småblad rätt breda, 2-3-delade el -kluvna, med tänder; stjälkblad mindre, skaft vanl 10-20 mm. Bl vanl ensam, skaft 2,5-7,5 cm, bl 25-40 mm bred; hylleblad vanl 6 el 7, hylleblad vita, ofta rödaktiga, någon gång röda, utsidan kal el ibland lite håriga på basdelen; ståndarna gula. Fruktst hängande, smånötter 4-5 mm, håriga, udd ca 1 mm. V-VI. I fuktiga lundskogar, lundar, lundängar, sankskogar, slänter, vid diken, parker. + Fridlyst Uleåborgs och Lapplands län.

A. nemorosa * trifolia

Rotblad ej i allmänhet vid blomskaftet; bladskiva lik A. trifolia, men småblad med några fliklika tänder; ståndarknappar ljusgula; smånötsproduktion låg. På stamarternas gemensamma växtplats.

2. A. trifolia - trillingsippa

15-35 cm. Rotstock krypande, gråvit. Stjälk någorlunda kal. Rotblad ensamma, vanl ej vid blomskaftet, långvariga, långskaftade; skiva bredare än sin längd, djupt 3-delad, småblad rätt breda, sågkantade; stjälkbladsskaft vanl 10-30 mm. Bl vanl ensam, skaft 6-9 cm, bl 30-43 mm bred; hylleblad vanl 6-8, hylleblad kala, vita el ljusröda; ståndarna vita. Fruktst upprätt; smånötter 4-6 mm, håriga, udd 1-1,5 mm. VI. I lundaktiga åsskogar, främst åsgroparnas slänter. + Fridlyst.

3. A. ranunculoides - gulsippa

7-30 cm. Rotstock krypande, brun. Stjälkens nedre del kal. Rotblad 1, skaft långt, skiva upp till 10 cm bredd, 3-5-fingrad; stjälkbladsskaft 5-7 mm, skiva 3-fingrad; småblad rätt smala, kluvna-stortandade. Bl vanl 1 el 2, sällan fler; blomskaft 2-4 cm, bl 15-30 mm bred, hylleblad vanl 5, hylleblad gula, utsidan hårig. Fruktst upprätt, smånötter 3-4 mm, håriga, udd 1-1,5 mm. V-VI. I frodiga, lerbottnade strandlundar, lundängar, parker. +

4. A. sylvestris - tovsippa, vildanemon

15-40 cm. Rotstock upprätt, ganska tunn. Stjälk täthårig. Rotblad vanl 3-6; skaft tämligen kort; skiva rundad, 3-5-fingrad, småblad flikiga-tandade. Stjälkblad 3, skaft 10-20 mm, skiva 3-fingrad, småblad 2-3-kluvna - ganska trubbtandade. Bl vanl ensam, långskaftad, 3-7 cm bred; hylle

vanl 5-bladig, vit. Smånötter 3-4 mm, ullhåriga, udd kort. V-VI. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest el -flykting. Europa. +

7B. Pulsatilla - köldblommor (ös anm)

- 1 Blad övervintrar, skiva parbladig, bredflikig; hylleblad på insidan vita; håren gulbruna 1.
vernalis
- 1 Bladen vissnar på hösten, skiva 3-fingrad el flera ggr parbladig; hylleblad blåa - violetta; håren vita
- 2
- 2 (1) Bladskiva 3-fingrad, bredflikig; högbladkransens flikar hela 3.
patens
- 2 Bladskiva flera ggr parbladig, smalflikig; högbladkransens flikar flikade 3
- 3 (2) Bl upprätt, hylleblad 20-40 mm, vanl tämligen ljusblåa 2.
vulgaris
- 3 Bl hängande, hylleblad 13-28 mm, ofta mörkvioletta 4.
pratensis

1. P. vernalis - mosippa

Svagt tuvad; under bltid 6-20 cm; långhårig. Rotblad övervintrar, något så när utefter marken, skaft 2-10 cm, skiva läderartad, 5-7 cm, parbladig, småblad 3-5, småblad snett omvänd äggrunda, kluvna; stjälkblad 1-3 cm, vid basen sammanväxta i krans, flikar hela, buktiga, bruna, gulhåriga. Bl ensam, skaft under bltid vanl 3-10 cm, vid fruktskiftet upp till 30 cm; hylleblad 6, dessa 2-3 cm, i 2 något olika kransar, inre tydligt bredare än yttre, utsidan gul el mittdelen rödbrun, brunhårig, insidan närmast vit. Smånötter ca 3 mm, udd 2-5 cm. V-VI. Sandiga lingon- och ljunghedar och åsars tallskogar. Har avtagit. + Södra Karelen landskapsblomma. Fridlyst.

2. P. pulsatilla - backsippa

Svagt tuvad; vid bltid 10-20 cm. Rotblad växande under bltid och på hösten vissna och nedliggande, skaft 3-15 cm, skiva upp till 10 cm, flera ggr parflikig, flikar rätt smala; stjälkblad 2-5 cm, vid basen sammanväxta i en krans, flikar i spetsen njuggt flikiga, raka, vithåriga. Bl ensam, skaft under bltid vanl under 10 cm, vid fruktskiftet upp till 25 cm; hylleblad 6, dessa 1,5-4 cm, alla närmast lika breda blåa-violettblåa, utsidan vithårig. Smånötter ca 3 mm, udd 2-5 cm. V. På öppna sandiga, torra hedar. +

3. P. patens - nipsippa

Tuvad; under bltid 10-30 cm. Rotblad växer efter blomning och vissnar på hösten, upprätta, skaft vanl 10-25 cm, skiva 4-7 cm, 3-finfrad, småblad oskaftade, 3-delade, i spetsen spetstandade; stjälkblad 2-5 cm, vid basen sammanväxta i krans, flikar hela, rätt breda, raka, gröna, vithåriga. Blomma ensam, skaft under bltid vanl 3-10 cm, vid fruktskiftet upp till 30 cm; hylleblad 6, dessa 2,5-4 cm, alla närmast likbreda, blåa-violettblåa, utsidan vithårig. Smånötter ca 3 mm, udd 2-5 cm. V. På halvöppna platser med rätt torra halvlundar i åsslänter; sandhedrar och moränkullar. Har avtagit. + Fridlyst.

8. P. pratensis - fältsippa

Lik P. vulgaris, men bl hängande, hylleblad 13-28 mm, ofta mörkvioletta. På Linnakesaris fältmarkers småvägar. +

7C. Anemodium - storsippor (ös anm)

1.A. canadense - kanadasippa (ös anm)

30-70 cm. Rotstock kraftig. Stjälkens överdel grenad, täthårig. Nedre rotblad vanl 2, skaft långt, skiva njurformig, 3-5-delad; flikar 2-3-kluvna, tandade, spetsiga. Stjälkblad utan skaft, motsatta el 3 i krans. Blmr ensamma i stjälkens och grenarnas spets, skaft upp till 12 cm, blmr 2-4 cm breda; hylleblad 5, hylleblad vita. Smånötter ca 8 mm, håriga, udd 4 mm. VI-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest. Nordamerika. +

8. Hepatica

1. H. nobilis - blåsippa

Flerårig; 10-15 cm; upprätt rotstock. Stjälkar 1-7. Rotblad övervintrar, skaft 8-20 cm, hårigt; skiva läderaktig, 4-8 * 5-9 cm, hjärtlik bas, 3-kluven, flikar hela, undersidan hårig, ofta rödaktig, översidan mörkgrön, ibland ljusfläckig. Bl oskaftad, ensam i den stängellika stjälk-toppen; under bl 3 foderlika, rätt ovala, hela högblad; hylle vanl 6-8-bladigt, 15-35 mm brett, kronlikt, blått-blåviolett, rätt ofta vitt, rött el brokigt. Smånötter 4-5 mm, udd 1 mm. IV-V. Fuktiga och torra lundar och lundaktiga skogar; undviker lerigt. Även som prydnadsväxt och odlingsflykting. + Tavastlands landskapsbl. Insamling till försäljning samt erbjudande och försäljning är förbjuden. (ej Åland.

9. Clematis

1. C. alpina - sibirisk sippranka, ryssklematis

Vedartad ranka, 0,3-4 m. Blad motsatta; skiva 2 ggr 3-bladig, småblad 3-7 cm, avlånga, sågkantade. Blmr ensamma i bladveckan, hängande; skaft 8-15 cm, hylle kronlikt, 4-bladigt; hylleblad 25-40 mm, gulvita, på utsidan glänsande medhåriga; yttre ståndare 1-2 cm, spetsdelen bred, kronlika sterila ståndare. Smånötter fåtaliga, ca 3 mm; udd 3-4 cm, fjäderlik hårig. VI-VII. Frodiga, fuktiga hedskogar och lundar. + Fridlyst.

10. Ranunculus

1-el fleråriga örter. Bladskiva hel-flikig-sammansatt, stjälkens övre blad med kortare skaft än nedre, med mindre och färre flikar. Blmr ensamma el blomst gles, knippelik. Hyllekransar 2, foder vanl 5-bladig, krona (nektarblad) vanl 5-bladig, kronblad med nektargrop; hos några arter förlängs blombotten vid fruktskiftet. Frukt smånöt, udd kortare än smånöten.

1	Åtminstone nedre blad 3-5 ggr hafshårflikiga; blomskaft böjda; kronbladsbräm vit, bas gul	24.-27.aquatilis-grp
1	Bladskiva ej hafshårflikiga; blomskaft raka; krona gul, sällan vit el rödaktig	2
2(1)	Krona vit-rödaktig, bevaras långt efter fruktmognad	22. glacialis
2	Krona gul, snart avfallande	3
3(2)	Alla bladskivor hela, högst stora tänder	4
3	Åtminstone stjälkblad flikiga el sammansatta	8
4(3)	Bladskiva ovala-nästan rundade, ofta med hjärtlik bas	5
4	Bladskiva äggrunda-lansettlika-jämbred	6
5(4)	Blmr under 10 mm bredd, foder och krona 5-bladiga; vek	18. cymbalaria
5	Blmr minst 20 mm breda; foder 3-bladigt, krona vanl med 8 blad; stadig	23. ficaria
6(4)	Blmr över 20 mm breda; stjälk upprätt, tjock	21. lingua
6	Blmr under 15 mm bredd; stjälk vanl nedliggande och tunn	7
7(6)	Stjälken endast vid basnoden rotsläende, led vanl 2-5 mm tjocka, tämligen raka; bladskiva äggrunda-lansettlika, helbräddade el tandade; blmr vanl 8-20 mm breda, smånötsudden ca 1/8 av smånötens längd	19. flammula

7	Ofta samtliga noder rotsläande, led vanl högst 1,0, någon gång 1,5 mm tjocka, böjda; bladskiva jämbrett lansettlika-jämbreda, helbräddade; blmr vanl 5-10 mm breda, smånöttsudden ca 1/4 av nötens övriga längd	20. reptans
8(3)	Kronan högst något längre än fodret, blmr 5-15 mm breda; foder med 3 el 5 blad	9
8	Kronan märkbart längre än fodret, blmr 10-30 mm breda, foder med 5 blad	5
9(8)	Stjälk vek, vanl krypande, kal; foder med 3 blad	10
9	Stjälk vanl upprätt-halvt nedliggande, kal el hårig; foder med 5 blad	11
10(9)	Blmr ca 5 mm breda, blomskaft korta; bladskiva 3-5 kluvna, flikar helbräddade	14. hyperboreus
10	Blmr 10-15 mm breda, blomskaft långa; bladskiva 3-delade, flikar lågt kluvna	17. lapponicus
11(9)	Smånötter taggiga, näbb nästan av nötens längd; stjälkblad 2 ggr 3-flikiga	6. arvensis
11	Smånötter ej taggiga, näbb under 1/2 annan nöts längd; stjälkblad en gång flikig	12
12(11)	Blomfästet halvklotformad; flerårig	7.-10. auricomus
12	Blomfästet tydligt högre än brett; 1- el flerårig	13
13(12)	Stjälkens överdel gleshårig, stjälk vanl kortare än 10 cm, nästan ogrenad; flerårig	11. pygmaeus
13	Stjälk kal el gleshårig vanl över 10 cm, med flera grenar; 1-årig-övervintrande	14
14(13)	1-årig;; stjälk vanl upprätt; övre stjälkblad jämbrett lansettlika; blmr, 5-7 mm breda; smånötter 0,7-1,2 mm, udd 0,05-0,15 mm	15. sceleratus
14	1-årig el övervintrar; stjälk vanl halvt nedliggande-krypande; övre stjälkblad smalt ovala-oval; blmr 6-10 mm breda; smånötter 1,1-1,5 mm, udd 0,15-0,3 mm	16. reptanundus
15(8)	Foder brunhårig; stjälk 1- el 2-blommig	16
15	Foder ljushårig-kal, blmr 1-många	17
16(15)	Rotblad 3-delade; bas hjärtformad	12. nivalis
16	Rotblad med stora tänder-3-kluvna, bas brett spetsig	13. sulphureus
17(15)	Blomskaft släta	18
17	Blomskaft fårade	19
18(17)	Smånötter kala; stjälkblad 3-delade, flikar helbräddade-oregelbundet stortandade	3. acris
18	Smånötter vanl svagt håriga; stjälkblad 5-9-delad, flikar helbräddade el regelbundet tandade	7.-10. auricomus
19(17)	Foder utspärrat; flerårig	20
19	Foder nedböjt; 1-flerårig	21
20(19)	Stjälk upprätt, utan revor; mittsmåblad nästan el helt skaftlös	1. polyanthemos
20	Stjälk nedliggande, med revor, rotslår vid noder; mittsmåblad med skaft	2. repens
21(19)	Flerårig; stjälkbas knölig	4. bulbosus
21	1-årig; stjälkbas ej knölig	5. sardous

1. R. polyanthemos - backranunkel, backsmörblomma
Flerårig; 20-80 cm. Stjälk upprätt, med tjock bas, vanl flergrenad; stjälkens övre del och bladskäften vanl med utstående hår el ibland medhåriga el kala. Rotblad vanl långskaftade, skiva 3-5-fingrad, vanl djupt smal-flikig, mittsmåblad skaftlöst-kortskaftat; någon gång är skivan 3-fingrad, småblad endast delade, flikar breda, tandade, mittsmåblad skaftlöst; stjälkblad smalflikiga. Blomskaft fårat. Foder utstående, med utstående hår; kronblad 9-15 mm, gull- el ibland ljusgula; blombotten hårig. Smånötter 3-4 mm, udd 0,5(-1)mm, vanl lätt krökt. VI-VII. Torra sveder, fält, ängar, lundängar. + Flerformig.

1a. ssp. *polyanthemus* - vanlig backsmörblomma

Stjälk vanl utspärrat hårig. Bladskiva med närmast fria flikar; flikar högst 4 mm breda. Smånötens udd rak el svagt krökt. På ganska torra sveder, fält, ängar, lundängar.

1b. ssp. * *polyanthemoides* - ängsmörblomma

Stjälk medhårig. Bladskiva lågt flikad; flikar 2-8 mm breda. Smånötens udd krökt el med krokig spets. På torra ängar.

2. *R. repens* - revranunkel, revsmörblomma

Flerårig; 15-50 cm; kal el gleshårig, nedliggande, vanl med revor. Blad vanl långskaftade, skiva 3-fingrad, mittsmåblad långskaftat, sidosmåblad med kortare skaft, småblad 3-kluvna-3-delade, någon gång upprepat; småflikar tandade. Blomskaft fårat. Foder utstående, hårigt; kronblad 8-15 mm, gullgula; blombotten hårig. Smånötter ca 3 mm, udd ca 1 mm, skärformig. VI-VIII. På fuktiga ängar, åkrar, trädgårdar, vid diken, stränder, fuktiga lundar, sumpskogar, vid källor, tippar, planteringar, gårdar. + Flerformig.

3. *R. acris* - solöga, smörblomma

Flerårig; 5-100 cm; vanl med upprätt rotstock, upprätt stjälk. Rotblad kort-långskaftade; skiva vanl 3-5-delad el djupt -delad, flikar skaftlösa, växlande upprepat flikiga-tandade; stjälkbladsskiva djupt 3-delad, flikar helbräddade-oregelbundet stortandade. Blomskaft slät. Foder utmed kronan; krona gullgul; blombotten kal. Smånötter 2-3,5 mm, udd kort, krökt. + Flerformig och otillräckligt utredd. Särskilt i norr förekommer allmänt rasens mellanformer; dessutom har bland nykomlingarna uppträtt avvikande raser.

3a. ssp. *acris* - solöga, smörblomma

30-60 cm. Rotstock högst 1 cm, upprätt. Stjälk vanl medhårig. Rotblad vanl djupt 3-5-delade el -delade; flikar växlande delade-tandade, spetsiga. Flerbl, bl vanl 12-22 mm bred. VI-IX. På ängar, vägrenar, slänter, gårdar, fuktiga skogar, lundar och sankskogar.

3b. ssp. *friesianus* - parksolöga, parksmörblomma

30-80 cm. Rotstock vanl vågrät, kraftig, upp till 10 cm lång. Stjälk hårig. Rotblad mjukhåriga, skiva 3-5-delad, flikar breda, vanl 2-3-kluvna, småflikar flertandade. Flerbl, bl 20-30 mm bred. VII-VIII. I hamnar, förrådsområden, parkgräsmattor. Västeuropa.

3c. ssp. *borealis* - nordsolöga, nordsmörblomma

15-70 cm. Rotstock kort. Stjälkens övre del och bladskaft glest lång- och utstående håriga. Rotbladskivor vanl 4-7 cm breda, djupt 3-5-delade el -delade; flikar kluvna, rätt breda, ganska trubbiga. 1-flerbl, bl 15-20 mm bred. VI-VIII. På ängar, åbackar. parkgräsmattor. Västeuropa.

- var. *borealis* - nordsolöga, nordsmörblomma

15-50 cm, 1-10 blmr. Stjälkens och bladskaftets basdel tämligen gleshåriga, sällan kala; håren närmast vita, vanl 1,2-1,6 mm, veka.

- var. *pumilus* - liten solöga, liten smörblomma, 5-20 cm, 1(-3)-bl.

Stjälkens och bladskaftets basdel kala el rätt glest med- el utspärrat håriga; håren tämligen vita, högst 1 mm.

- var. *villosus* - raggsolöga, raggsörblomma

10-50 cm. Stjälkens och bladskaftets basdel tätt brun- och grovhåriga.

3d. ssp. pumilus - liten solöga, liten smörblomma
5-20 cm. Rotstock kort. Stjälk bastant; Stjälkens nedre del och bladskäft
vanl kort- och gleshåriga. Rotbladskivor vanl 2-4 cm breda, 3-5-delade;
flikar rätt breda, njuggt tandade-flikiga, ganska trubbiga. Bl 1 el 2, bl
vanl 20-25 mm bred. VII-VIII. På fjällängar.

4. R. bulbosus - knölränunkel, knölsmörblomma
Flerårig; vanl 15-30 cm. 1 el 2 stjälkar, stjälk upprätt, långa grenar,
övre del långt bladlös, basdel med utstående hår, basen knölformig. Rot-
bladskivor 2-5 cm, 3-fingrad, småblad 3-kluvna, tandade, mittsmåblad vanl
rätt långskaftade; stjälksmåblad tämligen smal- och njuggt flikiga; övre
blad 3-fingrade, hela småblad. Blombotten fårad. Bl vanl 10-25 mm bred;
foderblad bakåtvända; kronblad brett omvänt äggrunda, gullgula. Smånötter
2,5-3 mm, udd kort, rätt krökt. V-VI. På ängar, sveder, höjdsränner,
klippor; sällan tillfällig på hamnar. +

5. R. sardous - sydränunkel, sydsmörblomma
Lik R. bulbosus, men 1-årig, med flera stjälkar, stjälkbasen ej knölformig,
överdel mera rikligt med blad; kronblad smalare, omvänt äggrunda, ljusgula;
smånötter under 2,5 mm. VII-IX. Vid kvarnar, på tippar, hamnar. Europa.
+

6. R. arvensis - åkerränunkel
1-årig; 10-15 cm. Stjälk upprätt, vanl rikligt grenad. Nedre blad
skaftade, skiva hel, omvänt äggrund, stora tänder; övre närmast oskaftade,
upprepat 3-delade, flikar ovala-jämbreda. Blskäft slätt. Kronblad 2-6 mm,
grönaktigt gula. Smånötter fåtaliga, 3-6 mm, taggiga och glandriga; udd 2-
3 mm, närmast rak. VI-VIII(-IX). På bangårdar, vid kvarnar, hamnar,
tippar. Europa. +

7.-10. Apomiktiska ränunkler, R. auricomus, vårränunkler, är från början
uppfattade som underarter. På senare tid har apomiktiska ränunkler
uppfattats på samma sätt som övriga apomiktiska grupper (fibblor,
maskrosor, hallon, daggekåpor). Arterna kan grupperas i fyra grupper, vars
gränser mellan dem dock är ej tydliga. De flesta av Finlands rapporterade
vårränunkler över 300 arter har utbredningsområde, allmänna är endast något
totalt.

1	Vid stjälkbasen ej bladlösa slidor (lågblad); rotblad finger-
delade-djupt fingerdelade; stjälkblads flikar närapå jämbreda,
vanl helbräddade	10. auricomus-grupp
1	Vid stjälkbasen 1-3 bladlösa slidor (lågblad), senare vissna;
rotblad tandade-fingerdelade; stjälkblads flikar lansettlika-
jämbreda, tandade-hela	2
2(1)	Stor; rotblad 1 el 2, hela, tandade, under gleshåriga; stjälk-
bladsflikar rätt breda, tandade	7. cassubicus-grupp
2	Rotblad vanl 2-5, ofta flikiga (vanl åtminstone kluvna), närmast
kala; stjälkbladsflikar smala-smått breda	3
3(2)	Tämligen stor; stjälkbladsflikar vanl i spetsdelen tandade; smånöt
täthårig; sydlig	8. fallax-grupp
3	Småväxt; stjälkbladsflikar smala, hela; smånöt gleshårig; nordlig	9. monophyllus-grupp
4	(Enl Finsk-svensk ordbok översätts alalehti med lågblad och aluslehti med
rotblad).	

7. R. cassubicus-grupp - lundränunkler, lundsmörblommor
Fleråriga; 30-70 cm; vanl ganska stadiga. Stjälkar 1-3, vid basen
skivlösa, fjälliga, som äldre vissnande bladslidor. Rotblad 1 el 2, skiva
4-10(-20) cm bred, njurformig-rundad, hjärtlik bas, vanl ej flikig, sällan

kort 3-kluven, tandkantad; stjälekbladsflikar 2,5-8 cm, tämligen breda, lansettlika, tandkantade, tänder fåtaliga, stora, tämligen likstora. Blomskaft slät. Blmr 2-3 cm breda, gullgula, ibland är en del kronblad bristfälligt utvecklade; blombotten 5-11 mm, täthårig. Smånötter 2-3 mm, udd 1,3-2 mm. V. Frodiga lundar, gamla parker. + I Finland åtminstone 10 apomiktiska arter.

8. R. fallax-grupp - mellanranunkler, mellansmörblommor
Fleråriga; 20-70 cm, vanl ganska stadiga. Stjälkar 1-3, vid basen skivlösa, fjälliga bladslidor, vilka rätt tidigt vissnar. Rotblad vanl 2-5, skiva 2-15 cm bred, njurformig (de första bladen) - rundade (senare blad), vanl 3-kluven el 3-delad, bredflikig; stjälekbladsflikar 2,5-8 cm, jämbrett lansettlika- lansettlika- smalt omvänt äggrunda, främst på spetsdelen glest- och oregelbundet med långa tänder, ibland nästan helbräddad. Blomskaft slät. Blmr 1,5-2,5 cm breda, någon gång är en del kronblad bristfälligt utvecklade; blombotten 4-9 mm, rätt rikligt hårig. Smånötter täthåriga, udd 0,6-1,7 mm. V-VI. Vid källor, i sumpskogar, lundängar, gråalsdungar, lundaktiga platser, parker. + I Finland åtminstone 90 apomiktiska arter.

9. R. monophyllus-grupp - slidranunkler, slidsmörblommor
Lik R. fallax-grupp, men mindre och klenare; bladlösa bladslidor tydligare, kvarstår länge; nedre blads skiva mindre, spetsflik svagt treflikig, kal; stjälekbladens flikar 1,5-5,5 cm, jämbreda-lansettlika, glest smaltandade el helbräddade; kronblad vanl bristfälligt utvecklade, 2-12 mm breda; blombotten 2-5 mm; smånötter glest el täthåriga. V-VI. På betesängar, gårdsvallar, lundar, lundmarker ställvis, frodiga sankskogar. + I Finland har rapporterats 7 apomiktiska arter.

10. R. auricomus-grupp - majranunkler, majsmörblommor
Fleråriga; vanl 30-50 cm, veka el stadiga. Stjälkar 1-5, vid stjälekbasen vanl ej skivlösa bladslidor. Rotblad 1-20; skiva (1-)3-5(-12) cm breda, njurformiga-rundade, 3-5-delade- djupt delade, vanl kal; småblad delade-tandade; stjälekbladens flikar 1,5-7 cm, smalt jämbreda, helbräddade, ibland glest oregelbundet tandade. Blomskaft slät. Blmr vanl 1-2 cm breda, kronblad ofta bristfälligt utvecklade; blombotten 2-9 mm, kal el hårig. Smånötter 1-2 mm, täthåriga, udd 0,4-1,8 mm. V-VI. På ganska frodiga, ofta fuktiga ängar, åkerrenar, fuktiga och frodiga lundar, strandlundar och aldungar, även i parker; ofta på gamla lantbruks utbredning. + I Finland åtminstone ca 200 apomiktiska arter.

11. R. pygmaeus - dvärgranunkel
Flerårig; 2-10 cm. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, ogrenad. Rotblad långskaftade, skiva vanl 10-15 mm bred, njurformig, 3-kluven, mittflik vanl hel, sidoflikar 2-3-kluvna. Stjälekblad vanl oskaftade, skiva vanl 3-flikig; flikar smalt omvänt äggrunda, hela. Blomskaft förlängs vid frukt-skiftet, överdelen är närmast alltid åtminstone ljushårig. Foderblad rätt snart avfallande, glest ljushåriga; kronblad 2-4 mm, vanl kortare än foderbladen. Fruktst högre än sin bredd; smånötter ca 1 mm, udd under $\frac{1}{2}$ smånötens längd, krökt. VII-VIII. På kvarstående snölegor, frodiga slänter vid bergväggar, grusiga ställen; övre kalfjäll, sällan nedre. +

12. R. nivalis - fjällranunkel, fjällsmörblomma
Flerårig; 6-15 cm, vid fruktskiftet upp till 25 cm. Stjälk upprätt, ogrenad, överdel brunhårig. Rotblad långskaftade, skiva 1-3 cm bred, 3-delad, vanl hjärtformig bas, mittflik hel, sidoflikar 2-3-kluvna; stjälekblad oskaftade, skivflikar smalt avlånga-närmast ovala. Bl 1; foderblad ca 5 mm, tätt rostbrunhåriga, kvarstår länge; kronblad 7-12 mm, mörkgula; blombotten kal el i spetsen några bruna hår. Fruktst högre än sin bredd. Smånötter 1,5-2 mm, udd tämligen liklång med smånöten, rak.

VII-VIII. Kalfjällbältets kvardröjande snölegor, fuktiga ängar, videbuskaga och stränder.

13. *R. sulphureus* - polarranunkel, polarsmörblomma

Lik *R. nivlis*, men stadigare och något större, rotbladskivor med bred spetsig bas, lågt 5-7-kluven; blombotten täthårig; udd ca $\frac{1}{2}$ smånötens längd. VII-VIII. Vid mellankalfjällets smältvattenbäckar och rännvatten från kvardröjande snölegor; kalkgynnad. +

14. *R. hyperboreus* - jordranunkel

Flerårig; 3-20 cm, i vatten upp till 40 cm; vanl kal. Stjälk krypande, någon gång halvt nedliggande, rotslår från lederna, 0,5-1 mm tjock. Nedre och stjälkblad likadana, skaft 1-6 cm, flytblad längre, skiva 3-17 mm bred, hjärtformig el trubbig bas, 3(-5)-kluven el -delad, hela flikar. Blomskaft vanl 1-2 cm, vid fruktskiftet längre. Blmr ensamma i bladvecken, 4-7 mm breda; foder 3-bladigt, ca liklång med kronan; krona 2- el 3-bladig, gul. Fruktst något långsträckt. Smånötter 1-1,4 mm, udd 0,1 mm, krokspetsad. VII-VIII. Vid källor, sjöstränder, älvars slamstränder, dygiga myrslänter, myr- och vägrensdiken; ibland i vatten med flytstjälk och -blad el ned-sänkt. +

15. *R. sceleratus* - tiggarranunkel

1-årig; 10-40 cm. Stjälk vanl upprätt, rak, 2-15 mm tjock, rotslår ej från lederna, kal el överdel hårig. Rotbladskiva vanl 2-6 cm bred, brett spetsig - hjärtformig bas, glänsande grön, 3-delad - djupt 3-delad; flikar 2-3.klövna - tandade; stjälkbladskiva djupt 3-delad, övre bladskiva utan flikar, jämbrett lansettlik. Blomskaft tämligen korta, blmr rikliga. Kronblad 2,5-4 mm, liklånga med foderbladen, gröngula. Blombotten hög, smal. Smånötter 0,7-1,3 mm, udd 0,05-0,15 mm, rak. VI-IX. På kväve-hållande ställen som blöta marker el lågt vatten, i ladugårdars utkanter, träsk, gölar, diken, betesmarker, fågeldammar, tippar. ++

16. *R. reptabundus* - nordlig tiggarranunkel

1-årig, ofta övervintrande; 10-30 cm. Stjälk halvt nedliggande-nedliggande, buktig, 3-4 mm tjock, ledens nedre del rotsläändc, nederdel kal och överdel ofta hårig. Rotbladskivor vanl 2-6 cm breda, basen brett spetsig-hjärtformig, glänsande grön, 3-delad - djupt 3-delad; flikar 2-3-klövna - tandade; stjälkbladskivor djupt 3-delad, övre bladskivor utan flikar, smalt oval - oval. Blomskaft tämligen korta, rikligt med blmr. Kronblad 4-6 mm, längre än foderblad, mörkgula; blombotten närmast klotformig. Smånötter 1,1-1,5 mm, udd 0,15-0,3 mm, rak. VII-IX. I diken, pölar, älvstränder. ++

R. reptabundus * *sceleratus*

Stjälk ganska upprätt, i någon mån buktig, tämligen smal, rotslår ofta från nedersta ledet. Övre bladskivor smalt ovala. Kronblad 3-5 mm. Smånötter ca 1,5 mm, udd ofta ganska lång, märkbar del av smånötterna ej utvecklade. På stamarternas gemensamma växtplatser.

17. *R. lapponicus* - lappranunkel

Flerårig; 10-15(-20) cm; kal. Stjälk smal. Nedliggande, rotslår från lederna, vanl gömd i mossan. Blad få; skaft långt, skiva 2-6 cm bred, njurformig, 3-delad - djupt 3-delad; flikar omvänt äggrunda, spetsen lågt kluven. Blmr ensamma i bladvecken, långskaftade; foder 3-bladig; kronblad 4-8 mm. Fruktst närmast klotformig; smånötter 3-4,5 mm, långsträckta, udd rätt kort, krökt. VI-VII. Sanka gräs- och höskogar, fuktiga lundar och snår med källor el rännilar. + Fridlyst.

18. *R. cymbalaria* - bohusranunkel

Flerårig; 5-15 cm; med långa revor, nedliggande, vek, närmast kal. Bladskäft. Skäft 5-15 cm; skiva 0,7-1,5 cm, rundad, hjärtformig bas el trubbig, naggad. Stjälkar utan blad, vanl 1-3-bl. Blmr 6-10 mm breda; kronblad liklånga med foderblad, smala. Fruktst långsträckt. Smånötter ca 1,5 mm, längsåsar, kort udd. VII-VIII. På havstrandsängar, främst lågt gräsbevuxna.

19. *R. flammula* - ältranunkel

Flerårig; 1-40 cm; närmast kal. Stjälk halvt nedliggande, sällan upprätt, vanl endast basledet rotslående, njuggt grenad; leden något så när raka, den första vanl minst 2 mm, ibland upp till 9 mm tjock. Rotbladskäft upp till 15 cm, i vatten längre; skiva 1-6 cm, avlång-lansettlik, hel, hel- el tandkantad; stjälkblad kortskaftade, övre oskaftade, jämbrett lansettlika, vanl helbräddade. Blomskaft fårade. Blmr ensamma el några ihop, vanl 8-18 mm breda; foder ca ½ kronans längd, ramlar snart; krona gul. Smånötter 1,7-2,3 mm, kala, udd 0,2-0,3 mm. VI-VIII(-IX). I diken, gölar, Betesstränder, vid källor, i sumpskogar, uppland, åkerrenar; främst lermarker. + Veka och fåblommiga individers urskiljande från *R. reptans* och artens korsningar kan vara svår.

R. flammula * *reptans*

Stjälk halvt nedliggande, rotslår från lederna; leder böjda, den första 0,5-2,7 mm tjock. Blad vanl med skiva; skivan 0,5-2 cm, smalt avlång-smalt oval, helbräddad. Blmr ensamma el 2 i par, 6-12 mm breda. Smånötter 1,5-1,8 mm, kala, udd 0,2-0,4 mm. Tämligen allmän på stamarternas gemensamma område på sjöstränder, vid träsk och diken.

20. *R. reptans* - strandranunkel

Lik *R. flammula*, men vekare och mindre. Stjälk nedliggande, rotslår ofta från alla leder; leder tydligt böjda, gröna, den första 1-1,5 mm tjock. Bladskäft 1-6 mm, skiva vanl 0,5-2 cm, lansettlik-jämbred, helbräddad, trubbig, särskilt i norr och under vatten saknas skivan ofta. Blmr ensamma, vanl 5-10 mm breda. Smånötter 1,3-1,9 mm, udd 0,3-0,4 mm, krökt. (VI-)VII-VIII. På öppna sjöar, floder och lätt salt bräckvattensvikar, hårdbottnade stränders vattenlinje, ofta även under vatten. +

21. *R. lingua* - sjöranunkel

Flerårig; 50-120 cm; med revor. Stjälk upprätt, 3-15 mm tjock, ovanför vattenytan hårig. Rotblad vissnar tidigt, långskaftade, skiva avlångt oval, trubbig el hjärtlik bas; stjälkblad kortskaftade - skaftlösa, lansettlika, vanl 15-30 * 0,5-3 cm, sågtandade - närmast helbräddade. Blskäft slät. Blmr 1-8, blmr 25-45 mm breda; krona gul. Smånötter 2-3 mm och udd 0,5-1 mm, ensidigt vingkantade. VII-VIII. I lågt vatten i bäckar och flodstränder främst på bäckmyrar och sund; sällan på översvämmade mossar. +

22. *R. glacialis* - isranunkel

Flerårig; 10-15 cm. Stjälk vanl upprätt, bastant, kal. Rotblad långskaftade, köttiga, skiva 3-fingrad, småblad vanl skaftade, djupt flerflikiga; stjälkbladskiva rikligt flikig. Blmr vanl 1 el 2, bredd vanl 2-2,5 cm; foderblads undersida tätt brunhårig, kvarstår länge; kronblad vita-rödaktiga, kvarstår länge. Smånötter 2,5 mm, kala; udd ca 2 mm, krökt. (VI-)VII-VIII. I fjällen vid smältvattenilar och kvardröjande snölegor. + Fridlyst.

23. *R. ficaria* ssp. *ficaria* - svalört

Flerårig; 10-30 cm; kal; en del rötter klubblikt uppsvällda. Stjälk upprätt, ibland halvt nedliggande; groddknoppar i bladveckan lossnar i blomningens slutskede. Bladskäft långa; skiva vanl 3-5 cm, brett avlång, hjärtlik bas, buktig kant, glänsande. Blmr ensamma i bladveckan, tämligen

långskaftade, vanl 2-3 cm breda. Foderblad 3; jämbrett lansettlika kronblad vanl 8 el 9. Smånötter ca 2,5 mm, delvis håriga, med rätt kort udd, vanl outvecklade. V(-VI). Leriga älv- och havstrandslundar och -buskage, översvämmade älv- och bäckängar, lundängar, park- och gårdsgrasmattor och skogsdungar; även prydnadsväxt och odlingsflykting. +

24-27. *R. aquatilis*-grupp - vattenranunkler, vattenmöjor

Vanl fler-, ibland 1-åriga, nedliggande vattenväxter. Blad med stipler, skaftade, undervattenbladskiva 3-5 ggr hafshårsflikig, flytblad njurformiga-runda, 3-kluvna - 3-delade, då och då saknas flytblad. Blmr vanl ovanför vattenytan, ensamma mittemot bladen; skaft långt, fruktst vanl böjd; kronblad vita, vanl vid basen gula, med nektargrop. Smånötter vanl som unga håriga, senare ofta kala, rynkade, vanl utan vingkant. Möjor kan undantagsvis växa även i våt jord, men bladen har kortare skaft, skiva mindre, styva och köttiga flikar. Korsningar mellan gruppens arter och raser är kanske allmännare än känt.

1	Flytblad saknas; undervattensblad rundade-brett solfjäderformiga, 1-2,5 cm; flikar styva, i ett plan	27. <i>circinatus</i>
1	Med el utan flytblad; undervattensblad njurformade med spetsig bas, 1-10 cm; flikar veka-rätt veka, grenar sig i alla riktningar	2
2(1)	Flytblad 3-delade, flikar nästan likbreda; undervattensblad blåaktiga, vanl stora, glesflikiga; smånötter kala, vingkantade	24a. <i>peltatus</i> ssp. <i>baudotti</i>
2	Flytblad 3-delad, sidoflikar tydligt bredare än mittflikar; undervattensblad vanl gröna, tät- el glesflikiga; smånötter som unga håriga, ofta som äldre kala, ej vingkantade	3
3(2)	Med flytblad el någon gång utan; kronblad 6-15 mm	4
3	Saknar flytblad; kronblad 3,5-9 mm, nektargömmet skärformat	5
4(3)	Flytblad vanl med korta tänder; blomskäft i fruktstadiet vanl tydligt över 5 cm, motsatta flytblads skaft längre, nektargömmet päronformat	24a. <i>peltatus</i> ssp. <i>peltatus</i>
4	Flytblad vanl med rätt långa tänder; blomskäft i fruktstadiet ca 5 cm, högst av motsatta flytbladsskafts längd, nektargömmet skålformat	25a. <i>aquatilis</i> var. <i>aquatilis</i>
5(3)	Undervattensblad tätflikiga; kronblad 4-9 mm; ståndarknapp 0,6-1,2 mm	25b. <i>aquatilis</i> var. <i>diffusus</i>
5	Undervattensblad glestandade; kronblad 3,5-4,5 mm; ståndarknapp 0,5-07 mm	26. <i>confervoides</i>

24. *R. peltatus*

1- el flerårig; 10-50 cm. Flytblad långskaftade, skiva 3- el 5-flikig, njurformig-rundad, basskåra minst 120 gr; undervattenbladens skivflikar grenade åt skilda håll. Blomskäft längre än bladskäften i samma led. Kronblad 6-15 mm. Ståndare 10-30, pistiller 30-40. Smånötter 1,1-2,2 mm. +

24a. ssp. *peltatus* - sköldranunkel, sköldmöja

1- el flerårig. Stjälk vanl tjock, ljus gulaktig el grön. Flytblad allmänna (på blommande skott nästan alltid), skiva 2-3 cm bred, 3 el 5-kluven; sidoflikar mycket bredare än mittfliken, ganska lågt naggtandade; undervattensblad gröna, skiva 2-10 cm, tätt svagt flikig, flikar utspärrade, rätt veka; mellanformsblad sällsynta. Blomskäft 4-10 cm. Foderblad gröna el med blå spets. Kronblad 8-15 mm, ibland överlappande, nektargrop päronformig. Smånötter saknar vingkant, vanl glest håriga. VI-VII. I klarvattensjöar och platser med öppna el strida strömmar med hårda bottenar; sällan i lätt bräckt vatten.

24 b. ssp. *baudotii* - vitstjälksranunkel, vitstjälksmöja
Flerårig. Stjälk tjock, vanl ljusgul. Flytblad sällsynta, skiva vanl 3-delade, flikar närmast lika stora, njuggt tandade; undervattensblad blåaktiga, skiva 1,5-7,5 cm, med tämligen glesa och ganska styva flikar (lyftes bladen från vattnet förändras flikarna ej fullt till strutform); mellanformsblad tämligen ovanliga. Blomskaft 5-8 cm. Foderblad med blå spets. Kronblad 6-10 mm, ej alldeles överlappande, nektargrop skärformig. Smånötter vingkantade, som unga kala el med lite borsthår. VII-IX. I bräckvattensvikar och i ganska öppna ställen på rätt djupt vatten; på Åland även i frodiga sjöar.

25. *R. aquatilis*

1 - el fleråriga; 10-100 cm. Stjälk grön. Med flytblad el utan; undervattensblad med utspärrade och verka flikar (lyfta från vattnet blir flikarna strutformiga). Kronblad högst 10 mm. Ståndare 10-25, knappar 0,6-1,2 mm; pistiller 15-30. Smånötter 1,1-1,8 mm, utan vingkant, håriga; udd 0,1-0,3 mm. I diken, bäckar, träsk och i andra småvatten. + På Åland finns rikligt med blandpopulationer, dessa varianter tillsammans bildar mellanformflock.

25a. var. *aquatilis* - vattenranunkel, vattenmöja

Stjälk tämligen tjock. Nästan alltid med flytblad, skaft 2,5-7 cm, skiva rundad, 0,7-1,5 cm, 3-kluven - 3-delad, sidoflikar bredare än mittfliken, lång- och spetstandade, basskåra under 120 gr; undervattensblad 2-4 cm, tätt med fina flikar; mellanformsblad allmänna. Blomskaft i fruktstadiet 2,5-7 cm, som mest kortare än samma leds bladskaft. Kronblad 6-10 mm, överlappar vanligen varandra; nektargrop närmast rund, kopplik. VI-VII. I diken, träsk; sällan på sensommaren i torkande småvatten.

25b. var. *diffusus* - grodranunkel, grodmöja

Alla blad finflikiga undervattensblad. Blomskaft vanl 1,5-3,5 cm. Kronblad 4-9 mm, överlappar ej, nektargrop skärformig. VI-VIII. På Åland i träsk, i diken och i andra på sensommaren torkande småvatten; i södra Finlands fastland i bäckar (främst vid källor) och i mindre diken.

26. *R. confervoides* - hårranunkel, hårmöja

1-årig; 5-30 cm. Busklikt grenad från basen, stjälk smal, gulgrön, genomskinlig, rotslår från basledet. Alla blad finflikiga undervattensblad. Blad 1-3,5 cm, ofta kortare än ledstycket, skiva med utspärrade, veka och glesa flikar. Blomskaft vanl 1-3 cm. Blmr ofta under ytan och kleistogama; foderblad ibland med blå spets; kronblad 3,5-4,5(-7) mm, överlappar ej varandra, nektargrop skärformig. Ståndare under 10, knappar 0,5-0,7 mm. Smånötter 1,0-1,5 mm, saknar vingkant, gleshåriga; udd 0,1-0,3 mm. VII-VIII. I lätt salt bräckvatten, neutral(söt)vattensjöar, vid bäckar; på ganska hårda mineraljordbottnar. +

R. confervoides * *peltatus* ssp. *peltatus*

Ofta ganska robusta stjälkar. Utan flytblad el med; flytblad små, skiva 3-flikig. Kronblad 6-9 mm. I lätt bräckt vatten, i bäckar och diken.

27. *R. circinatus* - hjulranunkel, hjulmöja

Flerårig; 30-80 cm. Stjälk smal, grön, ledstycken kortare än bladen. Alla blad undervattens, skaft ca 5 mm, skiva 1-3 cm, rund - brett solfjäderformig, alla flikar i samma plan, styva (upplyfta ur vattnet blir de ej strutformiga). Blomskaft 3-6 cm, tydligt längre än samma leds blad. Kronblad vanl 6-10 mm, överlappar knappast varandra, nektargrop skärformig. Ståndare 15-25. Smånötter 1,0-1,3 mm, gleshåriga, saknar vingkant; udd 0,2-0,3 mm. VI-VII. I basiska, frodiga sjöar och bräckvatten i skyddade platser med gyttjebotten. +

11. *Myosurus*

1. *M. minimus* - råttsvans

1-årig, övervintrar; 3-12 cm; vek, kal. Alla blad i basrosett, skiva 1-2 mm bred, jämbred, helbräddad. Blmr ensamma, långskaftade, 5-8 mm breda, ljusgula; foderblad vanl 5; kronblad vanl 5-7, rörliga; ståndare få; vid fruktskiftet förlängs blombotten upp till 5 cm. Smånötter ca 1 mm. V-VI. På åkrar, trädgårdar, parkanläggningar, slänter, rännvattens klippor, i skärgården på fågelrastplatser.

12. *Aquilegia*

1. *A. vulgaris* - akleja

Flerårig; 30-80 cm; upprätt rotstock, upprätt stjälk. Rotblad långskaftade; skiva upprepat 3-fingrad, översidan grön, under blå, småblad vanl 3-5 cm. Blmr ensamma el tämligen fåtaliga, 3-5 cm breda, blåa, ibland blå- el ljusröda; foderblad (hülleblad) 5; kronblad (nektarblad) 5, i båda 1-2 cm lång spetsvriden sporre. Fruktblad 5. Kapslar 1.5-2,5 cm, udd 5-7 mm. VI-VII. Prydnadsväxt; ofta odlingsflykting på gårdar, vägrenar och vid bebyggelse närlundar, möjligen även ursprunglig lundväxt. Europa. +

13. *Thalictrum*

Fleråriga, vanl kala örter. Blad med stipler, skiva 2-4 ggr parbladig, hos några arter är även småbladsskaften med stipler. Blomst sammansatt kvast, klase el sammansatt klase. Blmr små; tidigt avfallande hülleblad 4 el 5; pistiller riktaliga, färgrika. Frukt nöt med åsar. Besvärligt och bristfälligt utrett släkte.

1	Stjälk högst 1-bladig, 5-25 cm	2. alpinum
1	Stjälk flerbladig; stor	2
2(1)	Ståndarsträngen spets minst lika bred som knappen; smånötskaft minst 5 mm; småbladskaft med stipler	1. aquilegiifolium
2	Ståndarsträng smalare än knappen; smånöten nästan skaftlös; småbladskaft vanl åtminstone som äldre utan stipler	3
3(2)	Bladskiva lika långa som breda, 3-4 ggr parbladiga; ståndarknappar smala	3. minus
3	Bladskiva längre än breda, vanl 2-3 ggr parbladiga; ståndarknappar trubbiga el spetsiga	4
4(3)	Bladskaft och skiva under längs nerverna finhåriga; toppblomst tätare än övriga; övre småblad nålaktigt smala; tuvade	6. lucidum
5	Blad kala med få undantag av enstaka glandlerhår; toppblomst lik övriga; övre småblad smala; lång rotstock	5
5(4)	Ståndarsträngar små papiller, vanl blå-röda, knappar hängande, spetsiga; märke mindre än smånötens udd	4. simplex
6	Ståndarsträngar släta, gula, knappar utstående, vanl rätt trubbiga; märke liklång med smånötens udd	5. flavum

1. *T. aquilegiifolium* - aklejruta

50-150 cm. Rotstock kort. Bladskiva 10-25 cm, 2-3 ggr parbladig; småbladskaft med stora, länge kvarstående stipler; småbladskiva högst 1 cm bred, vanl tämligen rund, rund- och stortandad. Blomst tät sammansatt kvast. Hülleblad omvänt äggrunda, blå-rödaktiga - grönaktiga; ståndare riktaliga, 5-8 mm, strängarna mycket längre än knapparna, klubblika, ljust blå-röda. Smånötter långskaftade (5-10 mm), hängande, ca 1 cm, omvänt äggrunda, 4 åsar; udd 0,5-1 mm, märkesytan lika lång. VII. Fuktiga lundar, sankalundskogar, lundängar, åkerrenar; även prydnadsväxt, ibland odlingsflykting. + Fridlyst.

2. *T. alpinum* - fjällruta

5-25 cm. Stjälkblad högst 1. Rotblad rikt flikiga; skaft 1-5 cm, skiva 2-5 cm, vanl avlång - triangulär, 1-2 ggr parflikig; småblad rätt rundade, trubbflikiga. Blomst enkel, glesbl klase. Hylleblad ofta rödaktiga; ståndarsträngar vanl blårodaktiga, knappar långspetsiga, vanl rödbruna. Smånötter närmast oskaftade, ca 3 mm, med längsåsar. VII-VIII. Vid bäckar, älv- och sjöstränder, fjällängar, på myrslänter och vallar främst på kalfjällets björkbälte, barrskogsbältets brunmossar; kalkskyende. +

3. T. minus - kustruta

40-130 cm. Rotstock kort. Stjälk ofta svagt glandelhårig, överdel grenad. Bladskiva vanl 10-25 cm, triangulär, lika lång som bred, 3-4 ggr parbladig; småblad 3-5-flikiga, flikar kortspetsade, på stora blad svagt utböjda; skaft utan stipler. Blomst i stjälkens och grenarnas topp, sammansatt kvast. Blmr ganska upprätta; hylleblad grönaktiga - blårodaktiga; ståndare gula, strängar 3-3,5 mm, knappar 2-3,5 mm, spetsiga. Smånötter skaftlösa, 2,5-5 mm, med 8 åsar; udd 0,5.1,5 mm, märkesyta lång. VI-VIII. + Flerårig; nyare odlingsflyktingar avviker från visade underarter.

3a. ssp. minus - kustruta

Bladskiva vanl 4 ggr parflikig, småblad 7-20 mm breda, vanl tämligen smalt spetsflikiga. Blomst närmast bladlös, grenad, rikblommig. Blmr hängande, skaft rätt kort - tämligen långt: ståndare vanl hängande. Smånötens udd högst 1 mm. VI-VIII. I trädgårdars kanter, vägrenar, begravningsplatser, vallar, tappar; vanl odlingsrest, någon gång nykomling. Europa.

3b. ssp. kemense - ryssruta

Bladskiva 3 ggr parbladig; småblad vanl 15-25 mm breda, ofta tämligen runda - 1,5 ggr bredden långa, flikar kortspetsade, på stora blad svagt utböjda. Blomst med blad, kort, njuggt med blmr. Blmr rätt långskaftade, ganska upprätta; ståndarna upprätta. Smånötens udd minst 1 mm. VII-VIII. I älvstrandsbuskage, lundar och sankskogar; sällan prydnadsväxt, någon gång odlingsflykting. Fridlyst.

4. T. simplex - backruta

40-80 cm. Bladskiva vanl 5-20 cm, ganska oval, 2-3 ggr par-flikig; småblad 3-kluvna, skaft vanl utan stipler; ändsmåbladet vanl 1,5-3 cm, smalt omvänt äggrunt, ibland nästan rund. Blomst ofta långt med blad. Hylleblad blårodaktiga - ljusgröna; ståndarsträngarna vanl ca 3 mm, ofta blåroda, knappar hängande, ca 2 mm, vanl med udd, ibland ganska trubbiga, udd ofta längre än sin bredd. Smånötter utan skaft, 2-3,5 mm, vanl med 8 åsar; udd bred, 0,5-0,8 mm, märkesyta vanl längre än udden. +

4a. ssp. simplex - backruta

Bladskiva vanl 3 ggr parbladig; småblad smalt omvänt äggrunda; flikar smala, rätt spetsiga. Blomst ofta långt med blad, gles, men rikbl, rätt lång sammansatt klase. Blomskaft vanl under 1 cm; blmr utstående. Märkesyta 0,5-0,7 mm. VI-VII. Skogsdungars fälts kanter, lundängar, vallar, strandbackar, vägslänter.

4b. ssp. boreale - nordlig backruta

Bladskiva 2-3 ggr parbladig; småblad avlånga, någon gång närmast rundade, trubbflikiga el smalt omvänt äggrunda, rätt smalflikiga. Blomst ofta med blad ända upp till toppen, ofta njuggt med blmr, ogrenad klase. Blomskaft ofta över 1 cm; blmr upprätta. Märkesyta 0,8.1,5 mm. VII. Älvars över-svämningsängar och strandbackar, strandlundar; byvallar.

5. T. flavum - ängsruta

40-100 cm. Lång rotstock, med revor. Bladskiva avlång, 2-3 ggr parbladig; småbladskäft ibland med stipler, skiva omvänt äggrund - smalt omvänt äggrund, 3-kluven - spetsen stortandad; flikar rätt trubbiga - spetsiga, ändsmåblad vanl 3-4 cm. Blomst närmast bladlös, rikbl, tät (i skugga

njuggt blommig och gles), ganska kort, ofta bred sammansatt kvast. Blmr något så när upprätta, skaft under 1 cm. Hylleblad vanl grönaktigt vita; ståndarsträngar 3-5 mm, upprätta, ljusgula, knappar 1,2-2,3 mm, vanl trubbiga, ibland uddspetsade, udd sällan längre än sin bredd. Smånötter skaftlösa, 3-4,5 mm, vanl med 10 åsar; udd smal, 0,5-0,8 mm, märkesyta lika lång. VI-VIII. På strandängar, -buskage och -lundar, i åkerdiken, sankar klubbalkogar, fuktiga ängar, sällan på torrare ställen. +

T. flavum * simplex

Tämligen smala småblad och glesblommig; smånötter vanl ej utvecklade. På stamarternas gemensamma växtplats. Torde vara sällsynt.

6. T. lucidum - glansruta

50-140 cm. Tuvad, rotstock kort; utan revor. Bladskiva glänsande, avlång, 2-4 ggr parbladig; småbladskäft utan stipler, skiva 1-10 mm bred, jämbred, vanl helbräddad, sällan stortandad spets, övre blads småblad spjutlika, rätt smala, ändsmåblad vanl 1-4cm. Blomst med blad, gles, med långa och upprätta grenar, ofta klaselik. Hylleblad vanl grönaktigt vita; ståndarsträngar 2-4 mm, upprätta, ljusgula; knappar ca 1 mm, vanl trubbiga. Smånötter skaftlösa, ca 2 mm, 8-10 åsar; udd smal, 0,3-0,5 mm, märkesyta lika lång. VI-VII. På fuktiga, försumpade skogsängar; tillfällig på järnvägs- och vägrenar. Mellan- och Östeuropa. +